

ପ୍ରେସିଲ୍ ଡାକ	୧୦	ଟଙ୍କା	୩୦	ଟଙ୍କା	୫୦	ଟଙ୍କା
ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଗନ୍ତ୍ରପତ୍ରି: ବାବୁଶୀରାଜ					୩୦	ଟଙ୍କା
ଖର୍ଚ୍ଚିଲ୍ସ ଟଙ୍କାରୀ: —	୮	ଟଙ୍କା			—	୬ ଟଙ୍କା
ନାଥପାଳିର ଟଙ୍କାରୀ: —	୪	—	—	—	—	୫୦ ଟଙ୍କା
ସାଧିର ଟଙ୍କାରୀ: —	୨	—	୫୦ ଟଙ୍କା	—	—	୨ ଟଙ୍କା
ମହିତିର ଟଙ୍କାରୀ: —	୧	—			—	୭୫ ଟଙ୍କା
ପାଲିଜ୍ଜ ଖର୍ଚ୍ଚିଲ୍ସ ନାମିଲୀରୀ: —					—	୧୫ ଟଙ୍କା
ଖର୍ଚ୍ଚିଲ୍ସ କାନ୍ତିରାମାରୀ ମିଳିଲ୍ସରୀ ଯୁଵାଲ୍-ଘାରାରୀ ବାନ୍ଦପବାଦୀପଦି						
ସିଂହ ଲା ଲୋକା ଏବଂ କର୍ଣ୍ଣପଦି. ଓଣି ବାନ୍ଦପବାଦୀପଦି ଅଧିକାରୀଙ୍କରୀର ବିଶ୍ୱାସରୀଙ୍କରୀର ଅନ୍ତରୀକ୍ଷିତ ବାନ୍ଦପବାଦୀପଦି ଅଧିକାରୀଙ୍କରୀର ବିଶ୍ୱାସରୀଙ୍କରୀର						
—ଲୋକା ୧/୨ ଟଙ୍କା.						

“**ରାଜ୍ୟପାତ୍ର**” ହାତିଲିଲିଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଠନ୍ତେଲୁ, ତାରାଶକ୍ତିପିଣ୍ଡ

საკოლიტიკო და სალიტერატურო განვითარების

ଓଡ଼ିଆରୁ

ევანგელიუს ქს ცნობები, ჩემ თავის ნებას ვა-
ძლევ აგიშეროთ ტყიბულის საქმე თავიდან
ბოლომდი, ქს იგი დღეის დღემდი.

Ոյնքած ովքեցն ը զակալուզը էս, ամ առօ-տղտեմ-
գո վլուս Շինատ Աթուարեցն ձև մշտական ցրտո
ուղիմա — Տապահուլուց, լորանցո, զամուսախլու-
ծոյլո Անձալուսիօնցան. Տաօճան չէ բռնդա ամ կալս
Մեցենունո մալճ ցոյլութն օս Առաջնա, առ Յուրո,
ձա Յուրո Գայոցց; Ենթացունո կո ուսա, հռմ յա
կալս Բուացաց Հագուշու մոցն մուտի, ցրտո յնձրա-

მართი მეტალი მაინც მოეცათო, ამბობდა თურ-
მე საყვარელიძე, — რამდენ რა! მე აღმოვაჩენდი,
კინ იცისო!“ შემდეგ ისევ საყვარელიძე მისულ-
იყო მთავრობასთან, და ეთქვა: ორასი მანეთი
მომეცით და ქვე-მარილის ადგილს გიჩვენებთ,
უკეთესი არ იყოს, იმისთანასო. იმისთვის ეთ-
ქვათ — ჯერ გვიჩვენე, და მერმე ვითხოვთ შენ-
თვის საჩუქარსო. ამაზე საყვარელიძე არ
დაჲანხმებულიყო და დაბრუნებულიყო შინის-
კენ.

ერობას თავის ხარჯით უნდა ეჭრა და ეზრდა
ნახშირი და მეტატონ ეებისთვის თითო ფუთ-
ში ერთი კაპეიკის სამი მეოთხედი უნდა ეძ-
ლია. მაშინ შასრაშვილებმა ამ საგანზე დაიწ-
ყეს დავა და იჩივლეს სადაც კი შეეძლოთ,
მაგრამ რამდენიმე ხნის შემდეგ, 1848 წ. თე-
ბერვალში მეტატონ ეები მოურიგდენ იმათ შემ-
დეგი პირობით: რასაც იმ ნახშირში, ან სა-
ბალახოში ან ტყეში მთავრობა მეტატონ ეებს
ფულს მისცემდა ამ საგნებით სარგებლობის-
თვის, მეტატონ ეებს იმ ფულის ნახევარი „
„ყოვლის ურის უთქმელათ“ შასრაშვილების-
თვის უნდა ეძლიათ, და საქმე მაშინ ამით

1848-დამ დ წევებული ნახშირი ზიდეს ჟუ-
ლევს და მეტებს, სადაც დამტკიცდა მისი სიკეთე
და გამოღვიძება. მაგრამ იმ დროს მთავრობას შავ
ზღვაზე ცეც'ლის გემები ბევრი როდი ჰყაუ-
და; უცეტესი ნაწილი შავი ზღვის ფლოტისა
იალქნის გემებიდგან იყო შემდგარი, და ოვა-
თონ ნახშირის ზიდეა პაწაწა ურმებით ტყი-
ბულიდამ ჟულევეამდი ძლიერ ძეირათ ჯდე-
ბოდა. ამის გამო ტყიბულის ნახშირის ხმა-
რება იმ დროს არგავრცელდა ისე, როგორც
ამ ნახშირის სიკეთეს შეეფერებოდა. ამას და-
ემატა აღმოსავლეთის ომი, 1853—1856,
რომლის შემდევ მთავრობას აღარ ჰქონდა
უფლება შავ-ზღვაზე ფლოტი შეენახა, და
ტყიბულის სანახშირეს საქმე სრულიად და-
ვიწყებაში მიეცა.

1867 თუ 1868 ამ სანახშირებს მიაქცია ყუ-
რადლება ერთმა ფრანცუზმა, უფ. მ ი ნ ი ე მ,
რომელმაც შეაძლია მეტატრონეებს ოთხმოც-
და ათი ათასი მანეთი, მაგრამ იმ პირობით,
რომ ის აღილი, ნასყიდობის დამტკიცების
დროს, სრულობათ გათავისუთობოთ ყოთ-

ლო ჩაჭურით, და ოროვებდა სხვა და სხვა
მაღნეულებს. იპ დროის შუთასში ეს კაცი
ყველას სულელათ მიიჩნდა, თავის ხელობა
(თერმობა) მიუტოვებია და მთა-მთა დაერქე-
ვათ, ამბობდენ, „სულელიო!“ მოქონდა ამ
კაცს სხვა და სხვა ნაირი „ქვები“, „ზოგი,—
როგორც ეხლა მითხრეს,—ოქროსავით ბრწ
ყინვედა, ზოგი ვერცხლივით, გვიჩვენებდ
ხოლმე და გვეუბნებოდა: „ეს ვერცხლა, ეს
სპილენძი, ეს ტყვია ან კალაო;“ ჩვენ პირ
შივე დაეცინოდით—საწყალი კაცი შეშლი-
ლაო, ვამბობდით.“ ამ საყვარელიძემ მოძებ
ნა შეუთასის მაზრაში ალექსატრი, რომელი
ძლიერ კარგი გამოიგა და რომელიც ჭიდე
გამოიყენეს შუთასში სახლების შენები
დროს. მაგრამ ალექსატრი გამოიყენა მამუ-
ლის მეპატრონებ, და მომდებნელს კი არა ერ-
გო რა.—შემდევ ამავე საყვარელიძემ გამო-
ძენა ტყიბულას ქვის ნახშირი, ჩამოიტანა ე-
ძეირფასი მაღნეული შუთასის და მარტვა მა-
შინდელ მმართველს შავებოს და მაღნეული
ინჟინერს მომაროვს (თუ არ ვცდები). ამ პი-
რებმა იმას დიდი საჩუქრი და მაღლობი
მოტანა აღუთქვეს და—რასაკირველია—ი-
წამსვე მთავრობას მოხსენება გაუგზავნეს, ან
და ამ აღგილას ქვის ნახშირი აღმოვაჩინეოთ

ჩემი ნდობა აქვს, მაგრამ მაინც ფრთხილათ
არის: ეშნია, მშობლებმა ჩამ საწმლავი არ
მომიტანონ და თავი არ მოჰკილა. იმას მი-
ბარებული აქს ჩვენი ცოცხალი ხორცი დ-
ვალდებულია ცოცხლათვე ჩაბაროს ის მშაბ-
თებლობას დასახერეტათ, სამუდამოთ სადმ-
გასაგზავნელათ ან განსათავისუფლებლათ..
მშობლების წასკლის შემდეგ სადილი მო-
მიტანეს, მაგრამ ყელში არაფერი არ მიმიღის
მე მომავონდა სეწყალი დედ-მამა. პედეჭი დ-
ოვალებზე ცრემლები მომადგა. სიკედილი მე-
არ მაშინებს: მე ჩემდები ახალგაზლა, ვკვდე-
ბი უცცარი და საპეტიონ სიკედილითა, ჩემ
შემდეგ ვსტოვებ პატივ-საცემ ხსოვნას დ-
მხნეობის მაგალითს — ამისთან სიკედილი
სანალვლო კი არა, სანატრელი და სახარბიე-
ლო სიკედილია! ჩემი სიკედილი ას წილ უფ-
რო მომეტებულ საჩვებლობას მოიტანს, ეიდ-
რებ ჩემი სიცოცხლე, თუნდაც დიღხხანს ეიც-
ხოერო და ჯუურადაც. მე სიკედილს არ ენა-
ღვლობ, მე მხოლოდ ის მაწუხებს, რო-
ჩემს დედ-მამას და დებს აწვალებენ! განა ბე-
ვრი უნდა კაცის მოკვლიას! რა ლას უკიდით-
ამოაგეთ მახვილი თქვენის მმართლმსაჯულე-
ბისა!

და ჩემი ხასიათი და მოქმედება. მხლა სრულ
ლიად დაშვიდებული მაქას გული ამ ჩემ ს
ტუსაღოში; მხოლოდ ხან-დის-ხან მაწუხებ
ფიქრი ჩემს მომავალს ძედზე. პატიობის კამ
სამ, რომელსაც ჩემი ძედი აქეს მინდობილ
გუშინ ვაათავა თავის სხდომები; მაგრამ კა
მა არ იცის როგორი გადაწყვეტილება და
დავა იმან. იმის წევრებისაგან მე სიკეთეს
მოველი, დღეს ჩემთან იყვნენ: დედა, მარ
და ჩემი და—სარა. სარა ნამტირალეერი იყო
დედა ჩემი სიკედილსავით გაყვითლებულ
მიმა მოშორებით დაჯდა; იმის სახე ერთ
შეხედვით მშეიღობიანი და წყნარი იყო, მაგ
რამ მე ვიცი, რომ ის სხვებზე ნაკლებ
იტანჯება. მე მხოლოდ ის მაწუხებს, რო
ამდენი წვალება და ტანჯვა მივაყენე ჩემ
ძირიფას მშობლებს. იმათი სიტყვებიღამ სჩან
რომ კამისიას რაღაც საშინელი გადაწყვეტ
ლება უნდა დაედვას. ცოტა ხანს შემდევ დ
რაჯგა გააღო კარები და დაიძახა: „მოშრაბა
ლით! ნახევარი საათი გავიდა.“ მშობლე
რიგ-რიგათ მიღიან კარებისაკენ და იქმდე
კოცნას მიგზავნიან. დედა თითქმის სულ ა
ლაპარაკობს, მაგრამ რაღაც ხაშინლათ და
ტერებით ჩამცერის, ოთქო ჰსურს ჩემ
სახე შთაიძეჭდოს გონებაში....

ჩემი ნდობა აქვს, მაგრამ მაინც ფრთხილათ
არის: ემინია, მშობლებმა რამ საწამლავი არ
მომიტანონ და თავი არ მოვიკლა. იმას მი-
ძარებული აქვს ჩვენი ცოცხალი ხორცი დ-
ვალდებულია ცოცხლათვე ჩაბაროს ის მშაბ-
თებლობას დასახერეტათ, სამუდმოთ სადმ-
გასაგზავნელათ ან განსათავისუფლებლათ.. .
მშობლების წასელის შემდეგ სადილი მო-
მიტანეს, მაგრამ ყელში არაფერი არ მიმიღის
მე მომავინდა საწყალი დედ-მამა. ავდეჭი დ-
ოვალებზე ცრემლები მომადგა. სიკედილი მე-
არ მაშინებს: მე ვედები ახალგაზღა, ვევდე-
ბი უეცარი და სპეტიონ სიკედილითა, ჩემ
შემდეგ ესტოვებ პატივ-საცემ ხსოვნას დ-
მხნეობის მაგალითს — ამისთანა სიკედილი
სანალვლო კი არა, სანატრელი და სახარბიე-
ლო სიკედილი! ჩემი სიკედილი ას წილ უფ-
რო მომეტებულ სარგებლობას მოიტანს, ეიდ-
ჩემ ჩემი სიცოცხლე, თუნდაც დიდხანს ვიც-
ხოვრო და ჩაურიადც. მე სიკედილს არ ვნა-
ლელობ, მე მხოლოთის მაწუხებს, რო-
ჩემს დედ-მამას, და დებს აწეალებენ! ზანა ბე-
ვრი უნდა კაცს მოკვლას? რ დას უკიდით
ამოაგეთ მახვილი თქვენის მმართლმსაჯულე-
ბისა!

ში და დედა ჩემის სიტყვები მომავრნდა: „როგორ გვიცია, მკითხა საწყალმა დედამ, ფულები რომ მიესცეთ, იქნება გაპატიონ? ჩემ 20,000 ფრანკი გვაძეს?“ უბედურო დედა ჩემ! თქვენ 20,000 ფრანკისთვის მოგიყრიათ თავი და ამით გინდათ შეილის დახსნა! ტყუილი იმედია!“ ჩემი სამშობლო რომ გამეყიდნა, ჩემი ჯარი რომ დამეტმო ტიერისთვის,— ძალის მე მიღიონები მექნებოდა, კაცი ხელს ირ მახლებდა და არც სიკედილით დამსჯიდნენ . . . „ზანა არ შეგიძლია გამოიპარო როგორმე? ზანა პასუს ტანისამოსით ვერ გამოიპარები მან დედამ?“ ჩამიხურჩულა დედამ. ამ სიტყვებზე ფიქრმა ცრემლებით არიესო თვალები . . . უბედური დედა ცველა სიშუალებას ჰქიდებს ხელს, რომ თავის შეილი დაიხსნას!.... მაგრამ რა! ზანა მარტო დედა ჩემია ამისთანა მდგომარეობაში? ჩამდენ დედას ეკრეგება ქვეყანაზე შეილი და ვერ დაუხსნა ის სიკედილის ხელიდამ! მე კი არ მინდა ამაზე უკეთესი სიკედილი. არ ესხივი, მაგრამ ეგრძნობ კი, რომ ჩივილის უფლება მაქა: ერთობ ცოტა ხანს ვიცხოვნე ამ ქვეყანაში. მე მსურს შჩრმა, ფიქრი, მოქმედება, სიყვარული. ჩემს ფილტებს ჯერ კიდევ დიდხანს შეეძლო ჩემი ხამსახური; ჩემ გულს დიდხანს შეეძლო ძეგრა! მე უგრძნობ,

